

Angelika Stawisińska
Pałac Młodzieży w Olsztynie

Międzypokoleniowe przekazy taneczne w tradycyjnej kulturze warmińskiej.

Pięćdziesięciolecie działalności choreograficznej Anny Leokadii Sarnowskiej

Przekaz międzypokoleniowy kultury ludowej w Polsce to proces przekazywania tradycji, zwyczajów, umiejętności rzemieślniczych, wiedzy oraz wartości z jednego pokolenia na kolejne. Jest to szczególnie ważne dla zachowania dziedzictwa kulturowego, które obejmuje bogatą historię, folklor, sztukę ludową, obrzędy i zwyczaje charakterystyczne dla różnych regionów Polski. Przekaz międzypokoleniowy kultury ludowej w Polsce miał ogromne znaczenie po odzyskaniu niepodległości, w tym również na Warmii i Mazurach, gdzie rejon ten do 1772 roku był częścią Polski. Po wcieleniu Warmii do Prus Wschodnich rozpoczęła się germanizacja lokalnej ludności, która miała prowadzić do zniszczenia polskich tradycji. Aż do 1945 roku zarówno polska kultura, jak i obrzędy, były przekazywane z pokolenia na pokolenie, w zaciszu domowym. W roku 1945 Warmia, Mazury i Powiśle zostały ponownie włączone w granice Rzeczypospolitej. Rozpoczyna się odbudowywanie życia kulturalnego Warmii Mazur i starania ludności polskiej o utrzymanie swych cech narodowych. Po 1945 roku Warmiaczy zaczęli emigrować do Niemiec, i okazało się, że dawne tradycje warmińskie i mazurskie, nie przekazywane i nie odtwarzane przez nikogo na terenie Prus Wschodnich zanikają. „Polscy osadnicy przybyli na Warmię i Mazury po wojnie uważali Warmiaków mówiących do nich w gwarze warmińskiej za Niemców”¹. Mazurzy i Warmiaczy skarżyli się, że dla Niemców byli Polakami, a dla nowej powojennej władzy są Niemcami, dlatego niechętnie rozmawiali o swojej kulturze.

Obecnie przekazy międzypokoleniowe tańców regionalnych w Polsce opierają się na różnorodnych źródłach, które przyczyniają się do zachowania i przekazywania tych tradycji. Głównymi źródłami przekazów międzypokoleniowych dotyczących tańców regionalnych w Polsce są:

---

¹ P. Zuchowski, Warmia kraina z historią, Olsztyn 2021, s.99.

A. Rodziny i społeczności lokalne. Wielu ludzi uczy się tańców regionalnych od swoich rodziców, dziadków lub innych starszych członków rodziny. Ta forma przekazu jest często bardzo naturalna i zachodzi w codziennym życiu rodziny lub lokalnej społeczności.

B. Zespoły folklorystyczne. W Polsce istnieje wiele zespołów folklorystycznych, w których członkowie uczą się tradycyjnych tańców regionalnych. Starsi, bardziej doświadczeni tancerze przekazują swoją wiedzę młodszym pokoleniom, zarówno podczas regularnych prób, jak i w trakcie udziału w różnych wydarzeniach kulturalnych.

C. Szkoły i instytucje edukacyjne. Niektóre szkoły oraz instytucje edukacyjne oferują lekcje tańca regionalnego w ramach programu nauczania. To miejsce, gdzie młodsze pokolenia mogą uczyć się pod okiem nauczycieli specjalizujących się w folklorze i tańcach ludowych.

D. Festiwale i wydarzenia kulturalne. Udział w festiwalach folklorystycznych, lokalnych imprezach kulturalnych i wydarzeniach o tematyce regionalnej stanowi doskonałą okazję do przekazywania i uczenia się tradycyjnych tańców. Podczas takich wydarzeń zazwyczaj odbywają się pokazy tańców ludowych, a uczestnicy mają szansę na naukę podczas warsztatów.

E. Media i technologia. Współczesne media i technologia również odgrywają rolę w przekazie tańców regionalnych. Na przykład, istnieją nagrania wideo, instrukcje online i inne materiały, które umożliwiają naukę tańców ludowych.

F. Tradycje szkolne. W niektórych szkołach, zwłaszcza na wsiach, tańce regionalne są integrowane w tradycyjne imprezy szkolne, takie jak festyny, uroczystości czy akademie, co również przyczynia się do przekazu tradycji tanecznych.

G. Centra kultury i placówki artystyczne. Instytucje kultury, takie jak lokale lub regionalne centra kultury, a także placówki artystyczne, organizują kursy tańca ludowego, warsztaty oraz wydarzenia, które wspierają przekazywanie tradycji tanecznych.

Przekazy międzypokoleniowe tańców regionalnych w Polsce są zatem rezultatem różnorodnych działań społeczności lokalnych, organizacji kulturalnych oraz zaangażowania zarówno starszych, jak i młodszych pokoleń w zachowanie i pielęgnowanie bogactwa dziedzictwa kulturowego.

W XXI wieku z wyżej wymienionych źródeł przekazu, najczęściej muzyka i tradycyjne tańce ludowe są przekazywane poprzez uczestnictwo w lokalnych zespołach ludowych oraz uczestnictwo w festiwalach folklorystycznych. Młodsze pokolenia uczą się wówczas od starszych członków zespołów. Bazą wiedzy o folklorze dla tych zespołów jest zgromadzony po II wojnie światowej materiał przez etnologów i badaczy. W drugiej połowie lat czterdziestych XX wieku rozpoczęto ogólnopolską akcję zbierania folkloru muzycznego, gdy zauważono wpływ przemian gospodarczych, społecznych i kulturowych na kształt pieśni ludowych. Celem stało

się zebranie i udokumentowanie kultury regionalnej, aby nie zafałszować folkloru². Jednak trudniejsze niż w innych regionach Polski było zbieranie folkloru na Warmii i Mazurach, ze względu na zanikanie tradycji kultury rdzennej, gdyż autochtoni już w okresie międzywojennym przejmowali ogólnonarodowe wzorce kulturalne i repertuar reszty kraju. Badania rozpoczęto w 1950 roku i zakładano, że w ciągu 2 lat udokumentowany zostanie folklor tego regionu. Warmiacy i Mazurzy niechętnie udzielali wywiadów, ze względu na wcześniejszą presję wynarodowienia przez wiele dziesięcioleci, stąd też okres zbioru danych znacznie się wydłużył i trwał aż do lipca 1958 roku. Zespół regionalny Państwowego Instytutu Sztuki, w skład którego wchodziło trzech pracowników etatowi: Władysław Gębik, Janina Gliszczyńska i Jan Lubimirski spisywał zebrane utwory najpierw w zapisie nutowym, a w późniejszych latach za pomocą fonografu Edisona i magnetofonu „Szarotka”³. Olsztyńska grupa miała imponujące osiągnięcia, w zakresie wszechstronnej dokumentacji muzycznego folkloru Warmii i Mazur, przesłuchując 1647 wykonawców, zapisując 6537 pieśni, nagrywając 5217 tekstów słownych i muzycznych. Jeszcze w trakcie akcji zbierania wydano na potrzeby amatorskiego ruchu śpiewniki regionalne i wydawnictwa popularyzatorskie. Pierwszy był zbiór „Pieśni Warmii i Mazur” Władysława Gębika⁴. Wybitne zasługi w latach 50tych 1950-1958 mieli zbieracze folkloru: Jan Lubomirski, Maria Zientara-Malewska, Władysław Gębik, Michał Lengowski, Maria Anielska, Marta Sendrowska.

Współpracował z badaczami Jerzy Wojciech Muchaldo – tancerz i choreograf, założyciel Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn – osoba, która z niezwykłym zaangażowaniem pielęgnowała dziedzictwo kulturowe Warmii i Mazur. Był mistrzem techniki tanecznej, ponieważ ukończył szkołę baletową, ale był również propagującą dawne tańce i zabawy z Warmii i Mazur. Miał on też wkład w rekonstrukcję warmińskiego stroju ludowego i czuwał nad zgodnością wykorzystywanych kostiumów w zespole. Wojciech Muchlado, zbierał wiedzę dotyczącą folkloru tanecznego regionu, w oparciu o przekazy pochodzące od autochtonów mieszkających na wsi. Choreograf stwarzał warunki do rozmowy z mieszkańcami, zabierając swoich najwybitniejszych uczniów w teren i tworząc poprzez wspólną zabawę atmosferę do otwartej rozmowy. Jego uczennica, a później choreograf Zespołu Pieśni i Tańca Ryszarda Michalska wspomina, że „Pan Wojtek wielokrotnie organizował nam wyjazdy za miasto. Jeździliśmy od wsi do wsi, docieraliśmy do autochtonów, czyli tych którzy od pokoleń zamieszkiwali te ziemie. Uczestniczyliśmy w weselach. Braliśmy udział w obrzędach towarzysząc różnym świętom. Towarzyszyliśmy rodzicom w kościołach i pracach polowych. Słuchaliśmy pieśni wykonywanych gwarą, a obserwując tańczących na weselach i wiejskich

---

² K.D. Szatravski, Jan Lubomirski szkic biograficzny, Olsztyn 1991, s. 84.

³ Tamże, s. 88.

⁴ Tamże, s. 86.

zabawach, staraliśmy się uchwycić i poznać charakterystykę dla poszczególnych tańców ruchu tancerzy, stawiające stop, układ rąk, głowy i całego ciała, bo to wszystko było specyficzne, nadawało tancerzom i wykonywanym tańcom wyjątkowy charakter. Okazało się, że te same tańce nie są wykonywane tak samo, przez wszystkich tańczących i we wszystkich wsiach. Wykonanie zależało od przekazów ich przodków, cech osobowościowych tańczących, nastroju, ich fantazji, a nawet od ubioru, obuwia, nakrycia głowy i wykonywanej przez grajków muzyki... Wpływ miały też warunki, w jakich tańczono. A wykonywano tańce we wnętrzach chat, w karczmach, w otwartej przestrzeni i na różnych nawierzchniach. Ten sam taniec, jedni tańczyli posuwicie, ciężko szurając stopami po podłodze lub klepisku, drudzy podnosili nogi wyżej, jedni tańczyli w przysiadzie, inni na bardziej wyprostowanych nogach... wyrażając w ten sposób swój nastrój, własne emocje, zaangażowanie i uniesienie taneczne. Włączaliśmy się chętnie w wir taneczny. Z wielkim szacunkiem wysłuchiwalismy rad i uwag tańczących. Staraliśmy się naśladować ich ruchy i wczuwać się w charakter wykonywanych tańców. Poznane tak tańce znalazły się potem w repertuarze Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn i innych zespołów którymi opiekował się Pan Wojtek jako choreograf⁵.

Biskupiec 1986, Anna Sarnowska podczas występu z Zespołem Pieśni i Tańca Olsztyn

Wojciech Muchlado w wywiadzie udzielonym Gazecie Olsztyńskiej w 1978 roku powiedział „Mazurek, kujawiak czy krakowiak były dobre na początek, ale przecież „Olsztyn” działa na Warmii i Mazurach – ziemi nie mniej niż inne regiony bogatej w tradycje ludowe. Trzeba było do nich tylko dotrzeć. Nawiązaliśmy serdeczne

⁵ A. Sarnowska, Tańce warmińskie i mazurskie. Podręcznik dla nauczycieli i instruktorów tańca, Jedwabno 2010, s.17 i n.

kontakty z poetką nierozzerwalnie związaną z regionem Marią Zientarą Malewską. Wielka znawczyni folkloru warmińskiego, jego obrzędów, strojów, zajęła się stroną literacką Zespołu. Bezpośrednie kontakty z ludem zrosniętym z ziemią Warmii i Mazur pozwoliły na głębsze wykorzystanie tradycji. Warmiacy i Mazurzy dysponowali autentycznymi strojami”⁶. Sama poetka Maria Zientara-Malewska wspomina Wojciecha Muchlado i ich współpracę tak „poznałam go już w roku 1946. Odwiedził mnie w kuratorium, gdzie wówczas pracowałam. Odwiedzał mnie potem często w domu gdzie mogłam go zaznajomić z tańcami warmińskimi, takimi jak kosejder, szot. Nie poprzestał jednak na moich informacjach, ale odwiedzał starych Warmiaków i Mazurów. Moim marzeniem było stworzenie zespołu regionalnego, aby w ten sposób wskrzesić całe bogactwo kultury regionalnej i przekazać młodym pokoleniom”⁷.

Zebrane przez Wojciecha Muchlado materiały nie doczekały się wydania, a po jego śmierci zebrane dokumenty zostały utracone. Jak wynika z wypowiedzi osób znających Muchlado chciał on opracować wydanie książki o historii tańca ludowego na Warmii i Mazurach. Pozostały po tym wybitnym dla regionu działaczu kultury przekazy ustne tancerzy Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn oraz instruktorów, którym przekazywał wiedzę o tańcach warmińskich podczas „seminariów specjalistycznych sekcji choreograficznej dla nauczycieli w prestiżowym Państwowym Zaocznym Studium Oświaty i Kultury Dorosłych w Warszawie. Z tego Studium i prowadzonych przez niego zespołów wywodzi się wielu znakomitych instruktorów tańca, którzy do dziś prowadzą zespoły taneczne”⁸. Znakomitą instruktorką i tancerką była Anna Sarnowska, która w 1973 roku przeszła do Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn i przejęła schedę po mistrzu Wojciechu Muchaldo.

Anna Leokadia Sarnowska, z domu Zielińska urodzona 30 marca 1951 roku w Łodzi przeprowadziła się do Olsztyna jako dziecko wraz z całą rodziną, ze względu na obawy ojca przed represjami komunistycznymi. Już w wieku przedszkolnym nauczyciele zauważyli predyspozycje ruchowe Anny, dzięki czemu rodzice zapisali ją na zajęcia taneczne. Następne kroki Anna stawiała w zespole tanecznym Ryszardy Michalskiej w Domu Dzieci i Młodzieży w Olsztynie. W szkole średniej w 1969 roku, jako uczennica Zasadniczej Szkoły Chemicznej, Anna Sarnowska poznała Wojciecha Muchlado, który w jej szkole podjął próby stworzenia zespołu ludowego. Był to pierwszy kontakt Anny Sarnowskiej z folklorem Warmii i Mazur. Taniec tak się jej spodobał, że w 1973 roku przyszła do Wojewódzkiego Domu Kultury z postanowieniem, dołączenia do Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn. Pod okiem Muchlado, Anna Sarnowska rozwijała swoje umiejętności taneczne, w latach 1973–

⁶ BN, Zespół Pieśni i Tańca Olsztyn, „Gazeta Olsztyńska”, 24.07.1978 r.

⁷ E. Labes-Kunicka, *Wspomnienie o Wojciechu Muchlado* „Dziennik Pojezierza”, 10.01.1993 r.

⁸ Tamże.

1981, również od 1973 roku umiejętności instruktorskie. Tak poznała podstawy wiedzy o rytmice, prowadzeniu rozgrzewek, klasyce, technice tanecznej, etnografii, gwarze, śpiewie, tańcach polskich, warmińskich i mazurskich.

Wojciech Muchalado wybrał Annę na swoją następczynię i włączał ją w dodatkowe działania, badania terenowe, kursy taneczne. Sama tancerka nie była zainteresowana wstępnie prowadzeniem zespołu, a samą przyjemnością płynącą z tańca. Jednakże podczas zgłębiania wiedzy przekazywanej przez mistrza i poznawania tradycji regionalnych Anna pokochała region. Muchalado natomiast mimo zakończonej w 1958 roku akcji zbieraczej nie zaprzestał kolekcjonowania świadectw minionego czasu i jeszcze w latach 60tych i 70-tych wyjeżdżał z wybranymi uczniami na wieś i tańczył oraz śpiewał z doświadczonymi życiem mieszkańcami wsi, pamiętającymi jeszcze warmiński folklor. To spowodowało, że również Anna Sarnowska poczuła sens zbierania i przekazywania tradycji warmińskich innym pokoleniom. Na zajęciach Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn tancerze wykonywali tańce narodowe oraz regionalne, z wielu regionów. Tylko wybrani uczniowie uczestniczący w dodatkowych kursach i zbieraniu folkloru mogli poznać zebrane tańce warmińskie. Pan Wojciech przekazał Annie zgromadzoną przez lata wiedzę o opracowanych tańcach, ich pochodzeniu, związanych z nimi zdarzeniami, okolicznościach, w jakich po raz pierwszy widział ich wykonanie i pierwszych wykonawcach. Do tego czasu tańce warmińskie przekazywany był z pokolenia na pokolenie, ale tradycja ta zamarła, a ostatnimi przekazującymi zostali instruktorzy tańców warmińskich i mazurskich, w tym: Wojciech Muchlado, Jadwiga Mayka, Ryszarda Michalska, Anna Sarnowska i ich uczniowie. Anna Sarnowska, którą wybrał Muchlado na swoją następczynię była bardzo pilną uczennicą i dokładnie notowała wszystkie sugestie i uwagi mistrza. Do dzisiaj posiada własne notatki z tamtego okresu i wykorzystuje je podczas swojej pracy zawodowej.

Barciany 1985, dożynki wojewódzkie, Anna Sarnowska z I składem ZPiT Olsztyn

Działalność choreograficzną Anna Leokadia Sarnowska rozpoczęła we wrześniu 1972 roku, kiedy została instruktorką pierwszego, samodzielnie prowadzonego zespołu dziecięcego. Przez 4 lata (1972–1976) uczyła podstaw rytmiki, ruchu i tańca ludowego dzieci w zespole działającym przy Olsztyńskich Zakładach Opon Samochodowych. W latach 1975–1979 ukończyła 4-letni Kurs Kwalifikacyjny II stopnia z zakresu tańca w Lublinie organizowany przez Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury Ministerstwa Kultury i Sztuki. Następnie w 1980 roku rozpoczęła prowadzenie młodzieżowego Zespołu Pieśni i Tańca Agrokompleks Kętrzyn, który rozwijała do 1982 roku. W latach 1982–1989 była już kierownikiem artystycznym i choreografem Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn, przejmując spuściznę po swoim mentorze i nauczycielu. Jako pracownik etatowy Wojewódzkiego Domu Kultury tworzyła programy dla zespołów ludowych z wielu miast ówczesnego województwa warmińsko-mazurskiego, konsultując pracę instruktorów i nauczycieli pracujących z zespołami ludowymi z całego województwa. Aktywnie brała udział również w szkoleniach organizowanych w Polsce, gdzie prezentowała tańce warmińskie i mazurskie. Anna prowadziła jako specjalista i pracownik WDK szkolenia dla instruktorów, specjalizując się w folklorze warmińskim i mazurskim. Przez kilka lat była wykładowczynią Państwowego Zaocznego Studium Kultury i Oświaty dla Dorosłych. Od 1983 roku do 2023 roku prowadziła Zespół Pieśni i Tańca Jedwabno (40 lat), a w latach 1999–2007 była dyrektorem Gminnego Ośrodka Kultury w Jedwabnie. Zasiada do dzisiaj w komisjach, jury wielu Przeglądów i Konkursów dotyczących folkloru, w regionie i całej Polsce. Do dzisiaj prowadzi szkolenia dla instruktorów tańców warmińskich i mazurskich, m.in. w 2021 roku, realizując kurs w ramach projektu Narodowego Centrum Kultury. Już od 25 lat wykłada tańce regionalne, realizując przedmiot „Tańce Warmii z metodyką nauczania” na 4-letnim Polonijnym Studium Choreograficznym w Rzeszowie.

Prócz tańców warmińskich Anna Sarnowska w repertuarze zespołów odtwarzała obrzędy takie jak: wesele mazurskie, oczepiny, zapusty, wiatraki mazurskie, guziny, czy obrzędy świąteczne. Do dzisiaj choreografie Anny Sarnowskiej są oparte o źródła i podstawowe kroki tańców warmińskich i mazurskich. Ocaliła ona również od zapomnienia kilka choreografii Wojciecha Muchaldo, odtwarzając je podczas prowadzonych lekcji. Zawsze stara się pokazywać autentyczność, co przekazuje również swoim uczniom na szkoleniach, warsztatach i zajęciach. Po 40 latach praktykowania, powtarzania i utrwalania dorobku tanecznej kultury warmińskiej Anna Sarnowska zebrała materiał w publikacji pt. „Tańce warmińskie i mazurskie. Podręcznik dla nauczycieli i instruktorów tańca”, w której autorka opisuje takie tańce jak: pofajdok, kosejder, polkę warmińską, rozpuszczaka, walcerka, biwat obchodzony, żabkę biwat kłaniany i weselny, kacuzkę, rajlendera, krakowiaczka warmińskiego, chodzonego, polkę hasaną, puszczanego czy kłanianego. Przy wybranych tańcach Anna Sarnowska podaje źródło, skąd taki przekaz ona i zespół otrzymali.

Anna Sarnowska wspomina miejscowych znawców folkloru z lat 70tych, którzy kiedyś na warmińskich i mazurskich wsiach tańczyli przy muzyce i od których Wojciech Muchlado otrzymał informacje, a byli to: Katarzyan i Józef Kowalscy oraz Augustyna Galicka z Dajtek, Matylda Blok i Józef Niemierza z Plusk, Józefina Małaszewska z Orzechowa. W odtworzeniu „biwata weselnego” pomogła Charlotta Mackau, „biwata obchodnego” Franciszek Popiel z Gietrzwałdu, a tańca obrzędowego Gertruda Kalińska ze Starej Kaletki. Anna Sarnowska wspomina w swojej publikacji informatorów, którym zawdzięcza kultura warmińska pamięć o wybranych tańcach i obrzędach regionalnych, aby zachować jak najbardziej autentyczny folklor.

Józef Burniewicz napisał o tym materiale tak: „podejmowane parokrotnie próby” zbioru folkloru tanecznego Warmii i Mazur „skazane były na niepowodzenie. Widać to w dzisiejszym folklorze Warmii i Mazur, złożonym z dziedzictwa ukraińskiego, niemieckiego, białoruskiego, wileńskiego i różnych, osiadłych tu po wojnie grup etnicznych. Korzenie kulturowe dawnych gospodarzy tej ziemi nie mogły się przyjąć wśród tych, którzy przybyli tu z wielopokoleniowymi korzeniami własnymi, wyrazistymi z ziem często bardzo odległych. Radosne budowanie jednolitej tożsamości kulturowej, opartej na miejscowym dziedzictwie, przyczyniło się do tego, że rdzenny, wart pielęgnacji i upowszechniania folklor warmiński i mazurski ponosi do dziś niezaskuszone konsekwencje jego wcześniejszego nadużycia. Odchodzi w cień. Mimo to dzięki nielicznym, rozproszonym po rejonie kontynuatorom dzieła powojennych etnografów, przetrwał”, czego dowodem jest publikacja Anny Sarnowskiej „Tańce warmińskie i mazurskie”⁹

Pasja choreograficzna Anny Sarnowskiej przyczyniła się do powstania zbiorów podstawowych kroków tanecznych tańców regionu warmińsko-mazurskiego w książce „Tańce warmińskie i mazurskie; podręcznik dla nauczycieli i instruktorów tańca”. Postać Anny Sarnowskiej na stałe wpisała się w historię olsztyńskiego życia kulturalnego. Zawsze pomocna, szczerą i otwartą na nowe pomysły zadziwia energią i aktywnością. Mimo już 2 operacji na biodro dojeżdżała do tancerzy chcących rozwijać swoje umiejętności i przekazywała im wiedzę.

Uznanie i szacunek, jakim została obdarzona Anna Sarnowska przez środowisko nie tylko olsztyńskie, ale całego województwa znalazły swój wyraz w licznych nagrodach i odznaczeniach, w tym m.in. : Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Odznaką Honorową „Zasłużony dla Warmii i Mazur”, Odznaką „Zasłużony działacz kultury”, Brązowym Krzyżem Zasługi, Złotym Krzyżem Zasługi, Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, Nagrodą specjalną Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Statuetką Juranda i nagrodą za wybitne osiągnięcia w dziedzinie kultury.

---

⁹ A. Sarnowska, dz.cyt., s.7.

Anna Sarnowska, wychowana w duchu dbałości i starania o narodową tożsamość, wykształcona w świadomości dbałości o regionalne tradycje, nieprzerwanie do dziś przez już ponad 50 lat przekazuje kolejnym pokoleniom tańce warmińskie z dbałością zachowania materiałów źródłowych i metodyki tańców, widząc szansę ocalenia tańców warmińskich od zapomnienia. Anna Sarnowska poświęciła swoje życie regionowi i zespołom ludowym, dając im szansę ocalenia wartości najważniejszych.

Taneczny przekaz międzypokoleniowy kultury ludowej na przykładzie działalności Anny Leokadii Sarnowskiej pokazuje zasadniczą rolę w utrzymaniu tożsamości regionalnej, a także w tworzeniu wspólnoty i więzi między różnymi pokoleniami. Jest to dynamiczny proces, w którym tradycyjne elementy kultury dostosowują się do zmieniającego się otoczenia, ale jednocześnie są przekazywane z szacunkiem wobec dziedzictwa kulturowego poprzednich pokoleń. Anna Sarnowska przez 50 lat swojej działalności starała się zachować przekazane jej i innym członkom Zespołu Pieśni i Tańca Olsztyn wartości kultury ludowej Warmii i Mazur w pierwotnej i oryginalnej formie. Wiele było możliwości i propozycji modyfikacji prostego folkloru, takich tańców jak pofajdok czy kosejder o dodatkowe elementy sceniczne, dla uatrakcyjnienia wyrazu scenicznego, jednakże choreografka pozostała wierna pierwotnej, prostej formie tańców regionalnych. Angażując się w współpracę z instruktorami tańca, badaczami kultury i historykami, Anna Sarnowska wpływała i nadal wpływa na to, by młodsze pokolenia poznawały i doceniały swoje kulturowe dziedzictwo. Jej praca ma znaczenie nie tylko artystyczne, ale także społeczne i edukacyjne, a jej wiedza i doświadczenie pomagają w zrozumieniu i dokumentowaniu regionalnego tańca ludowego.

Bibliografia

- BN, *Zespół Pieśni i Tańca Olsztyn*, „Gazeta Olsztyńska”, 24.07.1978 r.
- Labes-Kunicka Ewa, *Wspomnienie o Wojciechu Muchlado*, „Dziennik Pojezierza”, 10.01.1993 r.
- Nowak Tomasz, *Taniec narodowy w polskim kanonie kultury. Źródła, geneza, przemiany*. Warszawa 2016
- Sarnowska Anna, *Tańce warmińskie i mazurskie. Podręcznik dla nauczycieli i instruktorów tańca*, Jedwabno 2010
- Skurpski Hieronim, *O sztuce ludowej Warmii i Mazur*, Olsztyn 1971
- Szatrawski Krzysztof Dariusz, *Jan Lubomirski: szkic biograficzny*, Olsztyn 1991
- Wakar Andrzej *O polskości Warmii i Mazur w dawnych wiekach*, Olsztyn 1969
- Żuchowski Piotr, *Warmia kraina z historią*, Olsztyn 2021

Streszczenie

Przekazy międzypokoleniowe kultury ludowej na Warmii i Mazurach, stanowią kluczowy proces przekazywania tradycji, zwyczajów, rzemiosł, wiedzy i wartości z jednego pokolenia na kolejne. Po odzyskaniu niepodległości, region ten, będący częścią Polski do 1772 roku, doświadczył germanizacji, która miała zniszczyć polskie tradycje. Po ponownym włączeniu Warmii i Mazur do Polski w 1945 roku, rozpoczęło się odbudowywanie życia kulturalnego, a przekazy międzypokoleniowe były kluczowe dla utrzymania polskiej kultury i obrzędów. W XX wieku muzyka i tradycyjne tańce ludowe są najczęściej przekazywane poprzez udział w lokalnych zespołach ludowych, co poprzez swoją działalność robił Wojciech Muchlado, który znacząco przyczynił się do zbierania i przekazywania wiedzy o folklorze warmińskim i mazurskim. Jego uczennica, Anna Sarnowska, kontynuując jego pracę, odegrała kluczową rolę w odtwarzaniu i przekazywaniu tradycji tańców regionalnych, a także w dokumentowaniu bogactwa kultury warmińsko-mazurskiej.

Słowa kluczowe

kultura ludowa, taniec ludowy, strój regionalny, Warmia i Mazury, tradycje,

Angelika Stawisińska

Intergenerational transmissions of dance culture in Warmia tradition. Fiftieth anniversary of the choreographic activity of Anna Leokadia Sarnowska**Abstract**

Intergenerational transmission of folk culture in Warmia and Mazury is a key process of transmitting traditions, customs, crafts, knowledge and values from one generation to the next one. After regaining independence, this region, which was part of Poland until 1772, experienced germanization, which was intended to destroy Polish traditions. After the incorporation of Warmia and Mazury into Poland in 1945, the reconstruction of cultural life began, and intergenerational transmissions were crucial to maintaining Polish culture and rituals. In the 20th century, music and traditional folk dances are most often transmitted through participation in local folk groups, which was done by Wojciech Muchlado, who significantly contributed to collecting and transmitting knowledge about the folklore of Warmia and Masuria. His student, Anna Sarnowska, was continuing his work and playing a key role in recreating and transmitting the traditions of regional dances, as well as in documenting the richness of Warmian and Masurian culture.

Keywords

folk culture, regional costume, regional dance, Warmia and Mazury, traditions